

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖИВОПИСНИХ ТВОРІВ МАРТИ БАЗАК У ЛЬВОВІ

Олена НИКОРАК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0887-8929>

доктор мистецтвознавства, професор,

провідний науковий співробітник,

Інститут народознавства НАН України,

відділ народного мистецтва,

проспект Свободи, 15, 79000, Львів, Україна,

e-mail: olenanykorak@gmail.com

У березні-квітні 2021 року в залах Національної галереї мистецтв ім. Б.Г. Возницького експонувалися живописні твори Марти Базак — однієї з чільних художниць декоративного й образотворчого мистецтва. Вона відома і як музейниця, науковець, викладач, членкиня Національної спілки художників України, Коломийської асоціації мистців, лауреат премій ім. Катерини Білокур та Сергія Колоса.

Ідея виставки належить генеральному директорові названої галереї — Тарасові Возняку, а концепція — Марти Базак. Кураторка Наталія Кроків в експлікації до виставки влучно відзначила, що твори Марти Базак «за формою нагадують нам раннього Пікассо або Моранді, але за стилем і духом — скоріше фресковий живопис італійського відродження...».

У трьох виставкових залах галереї чисельно представлені пейзажі, натюрморти та декілька портретів, створені художницею упродовж останніх десятиліть. Львів'яни та гості міста вже вдруге мають можливість ознайомитися з доробком Марти Базак у царині образотворчого мистецтва (а загалом її більше знають як фахівця сучасного українського художнього текстилю).

Так, у грудні-січні 2018—2019 рр. уже експонувалося її малярство під назвою «Ангели Різдва» в Палаці Потоцьких. Базуючись на народних традиціях іконографічних сюжетів гуцульських і покутських мальованих образів — ікон на склі, Марта Базак запропонувала твори із зображенням Пресвятої Богородиці та Ісуса Христа, святих Миколая, Варвари й Катерини. Особливої уваги заслуговує серія ангелів, які, згідно з призначенням, терпляче, мужньо і смиренно виконують свою благородну місію. Це глибокі психологічні образи, кожен з яких неповторний як за творчим задумом, так і за його реалізацією. Усталені християнські цінності і глибина пізнання духовної сутності дозволили художниці тактовно по-новому інтерпретувати в сюжетах зображення відомих та улюблених у традиційній культурі українців святих, надати їм сучасного звучання. Твори засвідчили її здатність образно мислити та проявляти індивідуальний творчий почерк.

Представлений на щорічній виставці живопис Марти Базак спонукає до тривалих, неквапливих і глибоких філософських роздумів, відсторонення від галасливої буденності, клопотів та метушні. Зокрема, натюрморти «Ананаси», «Білий столик», «Вікно», «На полиці», «Грушки», «Синя пляшка», «Сірий натюрморт», «Світлий букет» та ін. приваблюють до-

сконалістю композицій, лаконічністю моделювання форми простих, вишуканих за абрисами, предметів побуту, гармонійно поєднаних між собою.

Стримана і складна кольорова гама творів базується на нюансних сполуках вохристо-золотистих, сірувато-попелястих, сизо-голубуватих тонів, які іноді підсилені вкрапленням глибокої темно-синьої чи тьмяно-зеленкуватої барви. Мінімальними засобами вона увиразнює об'єм, виявляє світло і тінь зображуваних предметів, підкреслює елегантність їхніх силуетів.

У пейзажах талановитої мисткині майстерно відтворено широкий спектр яскравих вражень та емоцій, пережитих, зазвичай, під час безкінечних життєвих подорожей з Києва, через Львів та Івано-Франківськ до Коломиї — і в зворотньому напрямку. У більшості з них відчувається ностальгія за рідним містом Коломиєю, його унікальними пам'ятками архітектури — ратушею, сакральними спорудами, зокрема, дерев'яною церквою Благовіщення, старовинними будівлями і мальовничими краєвидами вулиць Старомиської та Вишневої. Мистецтвознавиця і подруга Марти Катерина Каркадим слушно зауважила: «Не знаю, хто більше, ніж вона, писав Коломию і все, що з нею пов'язане».

На відкритті виставки авторка сказала, що «створює свої картини зазвичай по пам'яті, вночі», абстрагувавшись від щоденних клопотів і напруженого, а часом і шаленого ритму життя. Тому її пейзажі — це свого роду узагальнений, абстрактний образ улюблених закутків міста, яких, внаслідок стрімких темпів урбанізації, стає щораз менше... Дійсно, натурних студій пейзажів мисткиня не робить, але постійно зарисовує у невеличких альбомчиках свої творчі візії від побаченого. Це безліч графічних «шкідців» з найрізноманітнішою інтерпретацією тих чи інших об'єктів споглядання й замилювання їхньою красою. Саме вони згодом служать підґрунтям для створення масштабніших абстрактно-асоціативних живописних творів (а також гобеленів аплікацій, батиків тощо). У них відчувається тісна духовна спорідненість Марти Базак з культурою рідного краю, його історією і народними традиціями. За зовнішньою лаконічністю виразальних засобів, представлених в експозиції виставки пейзажів, завуальовані глибокі емоції і переживання авторки та її змістовно багатий і цікавий внутрішній світ.

М. Базак. Натюрморт з пляшечками. 2009. Картон, олія

М. Базак. На полиці. 2012. Папір, акрил

А на основі кількох автопортретів, можна скласти уявлення про спроможність мисткині створити складні психологічні образи, які спонукають до сер-

М. Базак. Грушки. 2013. Полотно, олія

М. Базак. Сірий натюрморт. 2013. Полотно, олія

М. Базак. Біля озера. 2015. Папір, олія

йозних міркувань про сенс буття, світоглядні рефлексії на життєві події...

Ймовірно, через обмаль експозиційної площі на виставці бачимо лише два гобелени Марти Базак — «Дерево» і «№ 9», які засвідчують професіоналізм у галузі текстилю. Саме на цій ниві є значні і чи не найвагоміші мистецькі здобутки. Зокрема, в Києві у 2018 р. на виставці «В контражурі», яка відбула-

ся в приватному Музеї сучасного мистецтва України (на якій експонувалися також живописні й графічні твори Миколи Яковини), представлені були текстильні твори Марти Базак. До прикладу, серед 30 великих гобеленів, багатоманітних за тематикою, вирізнялася серія оригінальних за творчим задумом ангелів-охоронців — сумних, добродушних, аскетичних, мрійливих. Це передусім «Ангел у човні», «Ковчег», «Крила», «Ангел з чорним і білим крилом» та ін. Композиційною довершеністю і складною кольоровою гамою виділяються гобелени «Дерево», «Між місяцем та сонцем», «Хмари», «Ми з Марією Приймаченко ткали гобелен», «Русалка», «Гіацинт», «Риби», «Піраміда», «Чорний квадрат», «Птахи» тощо. Окрім них в експозиції виставки близько 10 міні-гобеленів, дві неординарні за художнім задумом авторські ширми, аплікації та декілька панно з довільним розписом по тканині. Найбільш примітними за композицією і колоритом є твори «Рослини» і «З життя листків».

Як уже згадувалося, Марта Базак народилася в місті Коломиї на Прикарпатті. Ази рисунка, живопису й композиції опанувала в студії малювання у талановитого вчителя Леоніда Мельника. Фахову освіту здобувала у Львівському училищі прикладного мистецтва ім. І. Труша (тепер — коледж), на кафедрі художньої кераміки. Улюбленими викладачами були Тарас Драган, Володимир Риботицький, Юрій Кучабський. Згодом продовжила навчання у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва (нині — ЛНАМ), на кафедрі художнього текстилю. Із вдячністю згадує авторитетних педагогів — Володимира Овсійчука, Карла Звіринського, Данила Довбошинського, Марту Токар, Юрія Скандаківа, Ігоря Боднара.

Працювала в Коломийському музеї народно-го мистецтва Гуцульщини та Покуття (нині — НМНМГП ім. Й. Кобринського) спочатку як завідувачка відділу кераміки, а згодом — відділу народного ткацтва та одягу. Співпрацювала з місцевими народними майстрами та художниками, організовувала виставки їхніх творчих робіт, готувала до друку каталоги колективних і персональних виставок. Пізніше стала старшим науковим співробітником Дирекції художніх виставок України (м. Київ), брала участь в пленерах, виконувала замовлення Художнього фонду.

Займалася й науковою роботою. Зокрема, Марта Базак — співавтор колективної монографії «Гуцульщина, історико-етнографічне дослідження» (Київ, 1987).

Не менш плідною й успішною є праця Марти Іванівни на педагогічній ниві. Досвіду викладача вона набула ще в Коломийській художній школі. Впродовж останніх 20-ти років Марта Базак — викладач кафедри художнього текстилю Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука. Мудра, чуйна і добра викладачка виховала чимало здібних фахівців, головним чином в галузі художнього текстилю. Вона відверто ділиться з ними своїми професійними знаннями і багатим творчим досвідом.

Марта Базак — харизматична яскрава особистість, щедро наділена різносторонніми талантами. Вроджена шляхетність, доброта, стриманість і виваженість гармонійно поєднані зі скромністю та щирістю. Художниця переповнена оригінальними творчими ідеями. Вони народжуються спонтанно, їх у неї завжди багато і приваблюють сміливістю задуму й неповторністю реалізації щораз іншими засобами. Прагнення наблизитись до досконалості спонукають мисткиню до постійних експериментів, імпровізації зі щораз іншими матеріалами, техніками, спроб індивідуального самовираження в нових жанрах. За щоб не бралася, робить це з любов'ю, натхненно й цікаво. У процесі тривалих і безперервних творчих пошуків відшліфовувалася професійна майстерність та викристалізувався авторський почерк зрілого майстра.

У творчому доробку ерудованої, наділеною багатою уявою, художниці є безліч композицій, які засвідчують оригінальне образне мислення, віртуозне володіння лінією, плямою, ритмом, гармонію кольорової гами та високу культуру виконавської майстерності. У гобеленах вона зазвичай імпровізує з традиційними і сучасними матеріалами, техніками ткання, які сприяють досягненню щораз інших художньо-естетичних властивостей структури фактурної пластики, тонально-колеристичних градацій. Усі ці чинники допомагають авторці вплинути на повноту і глибину розкриття теми.

Марта Базак систематично бере активну участь у вітчизняних та зарубіжних виставках (Азербай-

М. Базак. Місто. 2015. Папір, олія

М. Базак. Гобелен № 9. 2020. Вовна, бавовна, ручне ткацтво

джан, Бельгія, Канада, Китай, Польща, Португалія, Росія, Угорщина, Франція). Їх було понад 150. Персональні виставки художниці відбулися в Коломиї, Івано-Франківську, Львові, Москві, Сумах, а найбільше — Києві.

З огляду на значний творчий потенціал художниці, сподіваємося, що вона ще неодноразово здивує всіх новими досягненнями в різних жанрах мистецтва.